

Handelingen – hoofdstuk 6 en 7

*Vertaling Bible Commentary van Andrew Wommack
Wiebrig Calderhead, 2008*

Handelingen 6

1 En toen in die dagen de discipelen talrijker werden, ontstond er gemor bij de Grieks sprekenden tegen de Hebreeën, omdat hun weduwen bij de dagelijkse verzorging verwaarloosd werden.

Opmerking 1 bij Handelingen 6:1: De keuze van deze mannen stond in directe verhouding met de toename van het aantal discipelen. We weten dat er in die tijd minstens 8.000 gelovigen in de gemeente van Jeruzalem waren (Hand. 2:41; 4:4; 5:14)¹.

Deze mannen (die gewoonlijk diakenen worden genoemd, zie opmerking 9 bij Hand. 6:4) waren aangesteld voor de levensbehoeften van de groep gelovigen. Tegenwoordig maken veel kerken zich drukker om de formaliteit dan om de functie van de diakenen. Als een groep gelovigen zo klein is dat niemand wordt verwaarloosd, dan zijn diakenen niet nodig. Diakenen zijn er om te dienen, niet om alleen maar een positie te bekleden.

Opmerking 2 bij Handelingen 6:1: Met "Grieks sprekenden" wordt bedoeld een Hellenist of Griek. Dit waren echter waarschijnlijk geen heidenen die tot het Jodendom waren bekeerd, maar Joden die verstrooid waren naar andere landen, die, hoewel ze nu weer terug waren in Judea, Grieks als hun voertaal hadden.

Opmerking 3 bij Handelingen 6:1: De naam Hebreeër wordt voor het eerst gebruikt in Genesis 14:13², waar Abram een Hebreeër wordt genoemd. De naam betekent letterlijk "behorend tot de andere kant of tot Eber". Dit was de Kanaänitische manier om naar Abram te verwijzen als zijnde van de andere kant van de rivier de Eufraat of als zijnde een afstammeling van Eber (Gen. 11:15-17)³. De naam werd uiteindelijk gebruikt voor het hele door God gekozen volk die door Jacob afstammelingen waren van Abraham (Gen. 39:14; Ex. 1:15)⁴.

In dit geval omschrijft de naam een Jood die de Hebreeuwse taal sprak, in tegenstelling tot de Joden die Grieks spraken. In hun pogingen om hun identiteit als een natie onder de Romeinse bezetting te behouden, werd voor sommige Joden het vasthouden aan de Hebreeuwse taal en gewoonten heel belangrijk en gaf het aanleiding tot scheiding tussen de Joden in deze twee groepen.

Deze groep Hebreeuwse Joden was in oorsprong vergelijkbaar met de partij van de Farizeeën (zie opmerking 2 bij Matt. 3:7)⁵. Net zoals bij de Farizeeën was er wel iets goeds in hun opvattingen waardoor deze scheiding veroorzaakt werd. Als leden van het lichaam van Christus behoorden deze gelovigen echter tot een hemels koninkrijk. Hun preoccupatie met aardse nationaliteiten en de

begunstiging aan hun eigen groep was misplaatst en veroorzaakte het eerste geschil in de gemeente.

Opmerking 4 bij Handelingen 6:1: Paulus schreef later in 1 Timoteüs 5:3-16⁶ over de manier waarop de Nieuwtestamentische gemeente voor weduwen moest zorgen. Uit deze verzen kunnen we opmaken dat de gemeente geheel verantwoordelijk was voor hun levensbehoeften. In de situatie in Handelingen wordt hiernaar verwezen. De Griekse weduwen werden verwaarloosd in de dagelijkse verdeling van voedsel en kleding, terwijl de Hebreeën hun eigen weduwen voortrokken.

2 En de twaalf riepen de menigte der discipelen bijeen en zeiden: Het bevredigt niet, dat wij met veronachtzaming van het woord Gods de tafels bedienen.

Opmerking 5 bij Handelingen 6:2: In dit gemeenschappelijke systeem (zie opmerking 5 bij Hand. 2:44)⁷ nam de gemeente de bijeengelegde middelen van de gelovigen en gebruikte deze om de weduwen van voedsel te voorzien. De diakenen moesten hiervoor zorgen. Het is mogelijk dat hun taken alle aspecten van het verzorgen van de levensbehoeften omvatte.

3 Ziet dan uit, broeders, naar zeven mannen onder u, die goed bekend staan, vol van Geest en wijsheid, opdat wij hen voor deze taak aanstellen;

Opmerking 6 bij Handelingen 6:3: De keuze van deze diakenen werd aan de gemeente overgelaten, onder bepaalde voorwaarden die de apostelen gaven. De apostelen baden voor hen en legden hen de handen op, maar de mensen kozen hen uit.

Opmerking 7 bij Handelingen 6:3: Er waren slechts zeven diakenen nodig voor een kerk die in de duizenden liep (zie opmerking 1 bij Handelingen 6:1), en dit was in een situatie waar veel mensen voor hun levensbehoeften volkomen afhankelijk waren van de kerk.

Opmerking 8 bij Handelingen 6:3: Er waren drie voorwaarden waaraan deze eerste diakenen moesten voldoen. Ten eerste moesten ze bij de anderen goed bekend staan. Paulus zet deze voorwaarde verder uiteen in 1 Timoteüs 3:7⁸ en past het toe op een oudste. Ten tweede moesten ze vol zijn van de Heilige Geest en ten derde moesten ze vol wijsheid zijn. Deze laatste twee voorwaarden gaan samen. Een persoon kan zonder de Geest van God niet vol zijn van de wijsheid van God.

4 maar wij zullen ons houden aan het gebed en de bediening van het woord.

Opmerking 9 bij Handelingen 6:4: Het Griekse woord "diakonia" werd hier vertaald als "bediening", terwijl in vers 1 hetzelfde Griekse woord werd vertaald als "verzorging". In vers 1 was de verzorging een taak waarvoor diakenen (Grieks: diskonos – 1 Tim. 3:8)⁹ werden gekozen om te doen en in dit vers geeft het de taak aan die de apostelen zouden doen.

De letterlijke betekenis van dit woord is 'dienst' of 'bijstand'. Het werd gebruikt voor engelen (Heb. 1:14)¹⁰ en Timoteüs en Erastus (Hand. 19:22)¹¹. Paulus gebruikte dit woord om zijn eigen bediening te omschrijven (Hand. 20:24; Rom. 11:13; 1 Tim. 1:12)¹², evenals die van anderen (Kol. 4:17; 2 Tim. 4:5)¹³. Een diaken of een oudste die beantwoordt aan één van de vijf bedieningen zoals genoemd wordt in Efeze 4:11¹⁴ zijn zowel dienaren als "diakonias". Een diaken dient in het fysieke gebied terwijl een dienaar in het geestelijke gebied dient.

Opmerking 10 bij Handelingen 6:4: De apostelen kozen er wijselijk voor om zichzelf af te zonderen voor gebed en de bediening van het Woord. Deze eerste dienaren van de gemeente schiepen een precedent dat tegenwoordig nog steeds gevolgd zou moeten worden. Dienaren (van het Woord) of oudsten zouden zich bezig moeten houden met geestelijke zaken en de diakonen laten zorgen voor fysieke noden. Veel dienaren zijn geestelijk afgestompt geraakt omdat de fysieke eisen van de bediening al hun aandacht in beslag nemen.

5 En dit voorstel vond bijval bij de gehele menigte, en zij kozen Stefanus, een man vol van geloof en heilige Geest, Filippus, Prochorus, Nikanor, Timon, Parmenas en Nikolaüs, een Jodengenoot uit Antiochië;

Opmerking 11 bij Handelingen 6:5: Van deze zeven mannen die gekozen werden was Stefanus een van de twee die weer in het boek Handelingen genoemd wordt. In Handelingen 6:8 staat dat Stefanus vol van genade en kracht was en grote tekenen deed onder het volk. Hij was een krachtige spreker die geleid door de Heilige Geest met de wijsheid van God sprak (Hand. 6:10).

Een deel van zijn boodschap moet zijn gegaan over de genade en vrijheid van dode werken die nu door Christus tot ons zijn gekomen, zoals valt op te maken uit de beschuldigingen die tegen hem werden ingebracht (Hand. 6:13-14). De innerlijke aanwezigheid van Christus was zichtbaar in zijn fysieke uiterlijk (Hand. 6:15). Hij verdedigde zijn geloof vrijmoedig voor de religieuze leiders van de Joden en gaf hierbij veel inzicht in gebeurtenissen in het Oude Testament die nergens anders in de Schrift staan opgeschreven. Hij zag dat de hemelen zich openden en Jezus staande aan de rechterhand van God (Hand. 7:55-56)¹⁵. Toen hij daarna de eerste martelaar van het christelijke geloof werd, bad hij voor diegenen die hem ter dood brachten (Hand. 7:60), zoals Jezus had gedaan (Luc. 23:34)¹⁶. Zijn getuigenis maakte waarschijnlijk een belangrijke indruk op Saulus (Hand. 7:58), die later de apostel Paulus werd (Hand. 13:9)¹⁷.

Opmerking 12 bij Handelingen 6:5: Samen met Stefanus is Filippus één van de twee gekozen mannen die later weer in het boek Handelingen wordt genoemd. Filippus was ook een evangelist (Ef. 4:11)¹⁸. Hij ging naar de Samaritanen en werd door God gebruikt om een groot aantal mensen tot bekering te brengen (Hand. 8:5-25)¹⁹. De engel van de Heer sprak tot Filippus en zond hem om te getuigen aan een man die in Ethiopië een gezagspositie bekleedde (Hand. 8:26-27)²⁰. Nadat deze man zich bekeerde, doopte Filippus hem en werd vervolgens weggenomen naar Asdod, ongeveer 36 km verder (Hand. 8:36-40)²¹. Filippus ging in Caesarea wonen, waar de apostel Paulus hem bezocht op zijn laatste reis naar Jeruzalem (Hand. 21:8). Filippus was getrouwd en had vier dochters die profeteerden (Hand. 21:9)²².

Opmerking 13 bij Handelingen 6:5: Over de andere vijf mannen wordt in de Schrift niets meer gemeld.

6 hen stelden zij voor de apostelen, die, na gebeden te hebben, hun de handen oplegden.

Opmerking 14 bij Handelingen 6:6: Het handen opleggen was niet iets nieuws dat met het tijdperk van de gemeente kwam. De stam van Levi was afgezonderd voor het werk van God en de Israëlieten legden hen hiertoe, op bevel van God, de handen op (Num. 8:5-20)²³. De Heer gebood de priesters om de handen op de kop van het brandoffer te leggen als symbool van de overdracht van de zonden op het dier (Lev. 1:4; 15:21; Num. 8:12)²⁴.

Door het handen opleggen werd zegen doorgegeven (Gen. 48:14-15)²⁵. In het Nieuwe Testament werden mensen door het handen opleggen voor God afgezonderd (hier en in Hand. 13:2-3)²⁶. De Heilige Geest werd door het handen opleggen gegeven (Hand. 8:17; 19:6)²⁷. Paulus sprak van de gave die onder zijn handoplegging aan Timoteüs werd gegeven (1 Tim. 4:14; 2 Tim. 1:6)²⁸. Hebreëen 6:2 spreekt van de leer van oplegging der handen als één van de fundamentele waarheden in het evangelie van Christus²⁹.

7 En het woord Gods wies en het getal der discipelen te Jeruzalem nam zeer toe en een talrijke schare van de priesters gaf gehoor aan het geloof.

Opmerking 15 bij Handelingen 6:6: Hier gaat het erover dat de invloed van Gods Woord toeneemt naarmate meer en meer mensen zich eraan overgeven.

8 En Stefanus, vol van genade en kracht, deed wonderen en grote tekenen onder het volk.

Opmerking 1 bij Handelingen 6:8: Sommigen hebben aangevoerd dat met de laatste apostelen ook de wonderen ophielden. In de eerste plaats zijn er heden ten dage nog steeds apostelen (zie opmerking 2 bij Luc. 6:13³⁰ en opmerking 1 bij Marc. 3:14³¹) en in de tweede plaats was Stefanus geen apostel en toch verrichtte hij wonderen. Dit bewijst dat niet alleen de apostelen, maar alle gelovigen (Marc. 16:17; Joh. 14:12)³² wonderen kunnen verrichten door geloof in de Heer Jezus (zie opmerking 4 bij Hand. 3:16)³³.

9 Doch er stonden sommigen op van hen, die waren van de zogenaamde synagoge der Libertijnen, der Cyreneërs en der Alexandrijnen en van de Joden uit Cilicië en Asia en redetwistten met Stefanus,

Opmerking 2 bij Handelingen 6:9: Deze Libertijnen waren ofwel Joden die slaaf waren geweest maar door de Romeinse regering waren vrijgemaakt, of ze kwamen wellicht uit een stad in Noord-Afrika, Libertina genaamd. In ieder geval waren ze een groep Joden die vanwege hun gemeenschappelijke verbondenheid

zichzelf hadden afgezonderd van de rest van het Joodse volk doordat ze hun eigen synagoge hadden.

Opmerking 3 bij Handelingen 6:9: Cyrene was een belangrijke stad in Noord Afrika op een paar kilometer landinwaarts van de Middellandse Zee, wat tegenwoordig Tripoli wordt genoemd.

Opmerking 4 bij Handelingen 6:9: De stad Alexandrië werd in 322 AD door Alexander de Grote gesticht en lag ook al in de tijd van de gebeurtenissen in het boek Handelingen aan de noordkust van Egypte, net ten westen van de Nijldelta. Alexandrië had toen tussen de 600.000 en 700.000 inwoners. Een groot gedeelte daarvan was Joods.

Opmerking 5 bij Handelingen 6:9: Cilicië was een zuidoostelijke provincie van Klein-Azië met als voornaamste plaats Tarsus, de geboorteplaats van Saulus.

Opmerking 6 bij Handelingen 6:9: Met Asia wordt een westelijke provincie in Klein-Azië bedoeld, met Efeze als hoofdstad.

10 en zij waren niet bij machte de wijsheid en de Geest, waardoor hij sprak, te weerstaan.

Opmerking 7 bij Handelingen 6:10: Deze wijsheid waarmee Stefanus sprak was niet zijn eigen menselijke wijsheid, maar kwam rechtstreeks van de Geest van God. Dit was een directe vervulling van de belofte die Jezus aan Zijn discipelen had gedaan in Lucas 21:15³⁴.

11 Toen schoven zij mannen naar voren, die zeiden: Wij hebben hem lasterlijke woorden tegen Mozes en God horen spreken.

Opmerking 8 bij Handelingen 6:11: Dit is een klassiek voorbeeld dat iemand niet door overreding tot bekering kan worden gebracht. Stefanus verbijsterde de mensen met de wijsheid van God, maar daardoor werden ze niet veranderd. Ze kozen ervoor om niet te geloven (2 Petr. 3:5)³⁵.

12 En zij brachten zowel het volk als de oudsten en de schriftgeleerden in opschudding; en op hem aandringende, sleepten zij hem mee en leidden hem voor de Raad,

13 en voerden valse getuigen aan, die zeiden: Deze mens spreekt onophoudelijk lasterlijke woorden tegen [deze] heilige plaats en de wet,

14 want wij hebben hem horen zeggen, dat deze Jezus, de Nazoreeër, deze plaats zal afbreken en de zeden veranderen, die Mozes ons heeft overgeleverd.

Opmerking 9 bij Handelingen 6:14: Jezus kwam niet om de wet te ontbinden, maar om deze te vervullen (Matt. 5:17)³⁶. Hij verving deze vervolgens door een beter verbond (Heb. 8:6-7)³⁷. De Joden begrepen dit niet toen Jezus hierover leerde, of toen Stefanus dezelfde waarheden vertelde. Jezus profeteerde inderdaad over de verwoesting van de tempel (Matt. 24:1-2; Marc. 13:1-2; Luc. 21:5-6)³⁸ en het veranderen van de gewoonten van Mozes (Matt. 5:21-48; Joh.

4:21-23)³⁹, maar dit was niet tegenstrijdig met de wet, maar als vervulling ervan.

15 En allen, die in de Raad zitting hadden, zagen, toen zij hem aanstaarden, zijn gelaat als het gelaat van een engel.

Handelingen 7

1 En de hogepriester zei: Is dat zo?

2 En hij zei: Gij, mannen broeders en vaders, hoort toe. De God der heerlijkheid is verschenen aan onze vader Abraham, toen hij nog in Mesopotamië was, voordat hij in Haran ging wonen,

Opmerking 1 bij Handelingen 7:2: In zijn verdediging ontkent Stefanus geen van de beschuldigingen die tegen hem waren ingebracht (zie opmerking 9 bij Handelingen 6:14). In plaats daarvan begint hij zijn identiteit als een ware Jood te bevestigen door het spoor te volgen van de Joodse geschiedenis. Hij besluit zijn getuigenis door te zeggen dat net zoals de Joodse natie in zijn geheel door de geschiedenis heen zich tegen God had verzet, zij zich nu tegen God verzetten door de verwerping van de Messias, Jezus Christus, die God had gezonden (verzen 51-53).

Opmerking 2 bij Handelingen 7:2: Stefanus sprak geïnspireerd door de Heilige Geest en geeft ons in zijn verhandeling details en inzichten in gebeurtenissen in het Oude Testament die ons begrip van wat er werkelijk gebeurde sterk doet toenemen. Stefanus zegt bijvoorbeeld dat God aan Abram verscheen. Dit is een detail dat ons in het verslag in Genesis niet wordt gegeven.

Stefanus zegt ook dat de Heer tot Abram sprak om zijn land te verlaten voordat hij in Haran ging wonen. Als je Genesis 11:31-12:4 zou lezen zonder de hulp van de verklaring van Stefanus, zou je kunnen denken dat God tot Abram sprak nadat hij al in Haran was gaan wonen. Daarom kunnen we concluderen dat Terach, Abrams vader, zijn familie uit Ur der Chaldeeën meenam en naar Kanaän trok (Gen. 11:31)⁴⁰. Onderweg verscheen de Heer in Mesopotamië aan Abram en gaf hem aanwijzingen voordat hij in Haran arriveerde.

Bij nader onderzoek zie je dit ook in Genesis 12:1. De Schrift zegt: "De Here nu had tot Abram gezegd"⁴¹. De uitleg van Stefanus van de Joodse geschiedenis spreekt dus niet het verslag van het Oude Testament tegen, maar verbreedt en verheldert bepaalde punten.

3 en Hij zei tot hem: Verlaat uw land en uw bloedverwanten en kom herwaarts naar het land, dat Ik u wijzen zal.

4 Toen vertrok hij uit het land der Chaldeeën en vestigde zich in Haran. En nadat zijn vader gestorven was, bracht Hij hem vandaar over naar dit land, waar gij nu woont;

5 en Hij gaf hem geen erfdeel daarin, zelfs niet één voet, maar Hij beloofde het hem en zijn nakomelingschap tot een bezitting te geven, ofschoon hij geen kinderen had.

6 En God sprak aldus, dat zijn nakomelingen bijwoners zouden zijn in een vreemd land en dat zij hen knechten en mishandelen zouden vierhonderd jaren;

Opmerking 3 bij Handelingen 7:6: Dit is precies dezelfde tijdsperiode die God aan Abram voorzegde in Genesis 15:13. Omdat echter in Exodus 12:40-41 duidelijk staat dat de Israëlieten na 430 jaar uit Egypte vertrokken, hebben sommige mensen beargumenteerd dat Genesis 15:13 en deze verwijzing slechts een afgerond getal was en niet bedoeld was om accuraat te zijn.

Het verschil van 30 jaar wordt echter heel belangrijk als je de 40 jaren (vers 30) die Mozes in de woestijn doorbracht na zijn mislukte bevrijdingspoging aftrekt van de 430 jaar van feitelijke slavernij. Dit betekent dat Mozes in het 390ste jaar dat het Joodse volk in Egypte verbleef de Egyptenaar doodde in een poging om hen te bevrijden, oftewel 10 jaar voordat de tijdsperiode die God in Genesis 15:13⁴² had verordend verstreken was. Het is waarschijnlijk dat de 400 jaar waarover God in zowel Genesis 15:13 als hier in dit vers sprak, de precieze tijd was die God had bedoeld voordat Hij het Joodse volk uit Egypte zou bevrijden, maar de eigengereidheid van Mozes, waar hij blijk van gaf doordat hij de Egyptenaar doodde (Ex. 2:12)⁴³, kostte Mozes 40 jaar in de woestijn en de Israëlieten 30 jaar extra slavernij.

De Joden waren niet de volle 400 jaar slaven in Egypte. Abram kwam in Kanaän toen hij 75 jaar oud was (Gen. 12:4)⁴⁴. Het verbond van Genesis 15:13-16⁴⁵ waarin de 400 jaar werden voorzegd, werd tenminste een jaar voor de geboorte van Ismaël gesloten (Gen. 16:15)⁴⁶. Dat betekent dat Abram niet ouder dan 85 jaar geweest kon zijn voordat het verbond werd gesloten (Gen. 15:15 min 9 maanden) en hij kon in de zeventig zijn geweest. Abraham kreeg Isaak toen hij 100 jaar oud was. Toen Isaak 60 jaar was, werden Jakob en Ezau geboren (Gen. 25:26)⁴⁷, en Jakob vertrok met zijn kinderen naar Egypte toen hij 130 jaar oud was (Gen. 47:9)⁴⁸. Dat was maximaal 215 en minimaal 205 jaar na het verbond van Genesis 15, toen God sprak van de 400 jaar waarin het zaad van Abram verdrukt zou worden.

Jozef was 39 jaar toen zijn vader Jakob (of Israël) naar Egypte kwam (Gen. 41:46-47 en 45:6)⁴⁹, en gedurende de hele tijd dat Jozef leefde, wat nog 71 jaar was (Gen. 50:22)⁵⁰, genoten de Israëlieten vrijheid. Dat zou de totale verlopen tijd vanaf het moment van de profetie in Genesis 15 tot de dood van Jozef op 276 tot 286 jaar brengen.

Uit Exodus 1:8⁵¹ is niet duidelijk op te maken hoe lang het na de dood van Jozef duurde voordat een andere koning aan de macht kwam die Jozef niet gekend had, maar er kan worden aangenomen dat het tenminste een aantal jaren duurde. Dat zou betekenen dat de totale tijd dat de Israëlieten slaven in Egypte konden zijn geweest hooguit 150 jaar, en waarschijnlijk veel korter was.

De historicus uit de eerste eeuw, Flavius Josephus, kwam tot dezelfde conclusie toen hij schreef: "De Hebreëen verlieten Egypte 430 jaar nadat onze voorvader Abraham in Kanaän kwam, maar slechts 215 jaar nadat Jakob naar Egypte was getrokken" (Antiquitates ii).

7 maar het volk, dat zij dienen zullen, zal Ik oordelen, sprak God, en daarna zullen zij uittrekken en Mij vereren aan deze plaats.

8 En Hij gaf hem het verbond der besnijdenis; en aldus verwekte hij Isaak en besneed hem op de achtste dag; en Isaak verwekte Jakob en Jakob de twaalf aartsvaders.

9 En de aartsvaders verkochten uit naijver Jozef naar Egypte, maar God was met hem,

10 en verlostte hem uit al zijn verdrukkingen en gaf hem genade en wijsheid tegenover Farao, de koning van Egypte, die hem aanstelde tot hoofd over Egypte en over zijn gehele huis.

11 En er kwam hongersnood over geheel Egypte en Kanaän en grote verdrukking, en onze vadersen vonden geen voedsel.

12 Maar toen Jakob hoorde, dat er koren was in Egypte, zond hij onze vadersen de eerste maal daarheen;

13 en bij de tweede maal maakte Jozef zich aan zijn broeders bekend en Jozefs afkomst werd aan Farao openbaar.

14 En Jozef zond heen om zijn vader Jakob te laten komen en al zijn bloedverwanten, vijfenzeventig zielen.

Opmerking 4 bij Handelingen 7:14: In Genesis 46:26⁵² staat dat er 66 mannen met Jakob naar Egypte kwamen. Jakob zelf en Jozef en zijn twee zonen, die al in Egypte waren, zijn hierbij niet meegeteld. Als je deze vier bij de mannen van Genesis 46:27⁵³ optelt, is het totale aantal mannen die naar Egypte kwam 70 (Deut. 10:22)⁵⁴. Stefanus telde dus vijf meer dan de telling in Genesis 46:27.

Het is mogelijk dat Stefanus uit de Septuaginta citeerde (een Griekse vertaling van de Hebreeuwse Schrift), die de vier zonen van Manasse en Efraïm plus de kleinzoon van Manasse (Num. 26:29,35)⁵⁵ bij de lijst van Genesis 46:27 optelt. Daarom waren er 70 mannelijke Israëlieten als je de zonen van Efraïm en de zoon en kleinzoon van Manasse niet meerekent, en 75 als je ze wel meerekent.

15 En Jakob trok af naar Egypte, en hijzelf stierf, en onze vadersen;

16 en zij werden overgebracht naar Sichem en bijgezet in het graf, dat Abraham voor een som geld van de zonen van Hemor te Sichem gekocht had.

17 Doch naarmate de tijd der belofte, waarmede God Zich aan Abraham verbonden had, naderde, vermeerderde het volk en vermenigvuldigde zich in Egypte,

18 totdat er over Egypte een andere koning aan het bewind kwam, die Jozef niet gekend had.

19 Deze nam list te baat tegenover ons geslacht en handelde slecht met de vadersen, en liet hen hun zuigelingen te vondeling leggen, opdat het volk zich niet zou voortplanten.

20 Te dien tijde werd Mozes geboren en hij was schoon voor God; drie maanden werd hij opgevoed in zijns vaders huis.

21 En toen hij te vondeling was gelegd, nam de dochter van Farao hem aan en liet hem als haar eigen zoon opvoeden.

22 En Mozes werd onderwezen in alle wijsheid der Egyptenaren en was machtig in zijn woorden en werken.

Opmerking 5 bij Handelingen 7:22: De Egyptenaren waren in de tijd van Mozes de hoogst ontwikkelde beschaving ter wereld. Dat Mozes werd onderwezen in alle wijsheid der Egyptenaren betekende dat hij zeker geen "stommeling" was, zoals hij beweerde toen hij probeerde onder de roeping van God uit te komen (Ex. 4:10)⁵⁶. Flavius Josephus, die in de eerste eeuw na Christus de geschiedenis van het Joodse volk beschreef, zei dat Mozes een generaal in het Egyptische leger was en het binnenvallende Ethiopische leger versloeg.

Opmerking 6 bij Handelingen 7:22: Dit is in scherp contrast met wat Mozes in Exodus 4:10 zei. Het moet zo zijn geweest dat Stefanus, geleid door de Heilige Geest, de waarheid sprak en dat Mozes gewoonweg loog tegen God in een poging om zichzelf van deze dienst vrij te stellen.

23 Toen hij nu de leeftijd van veertig jaar bereikt had, kwam het in zijn hart op, naar zijn broeders, de kinderen Israëls, om te zien.

Opmerking 7 bij Handelingen 7:23: Dit is de enige plaats in de Schrift waar ons de leeftijd van Mozes wordt verteld toen hij in Exodus 2:12⁵⁷ de Egyptenaar vermoordde. Samen met vers 30, wat de enige plaats in de Schrift is waar staat hoe lang Mozes in de woestijn doorbracht, geeft het onschatbare informatie over het leven van Mozes.

Opmerking 8 bij Handelingen 7:23: De woorden die Stefanus koos tonen aan dat de vereenzelviging van Mozes met zijn Joodse broeders niet toevallig was, maar een opzettelijke daad uit zijn hart. Op de een of andere manier wist hij dat hij Joods was. Deze zelfde doelbewuste keuze van de kant van Mozes komt tevoorschijn in de beschrijving in Hebrreeën 11:24-25⁵⁸.

24 En toen hij er een onrechtvaardig zag behandelen, beschermde hij hem en nam het voor hem op, die mishandeld werd, door de Egyptenaar neer te slaan.

25 Hij meende, dat zijn broeders zouden inzien, dat God hun door zijn hand verlossing wilde geven, maar zij zagen het niet in.

Opmerking 9 bij Handelingen 7:25: Deze tekst verklaart niet waarom Mozes veronderstelde dat de Joden hem zonder aarzeling zouden aanvaarden als degene die God zou gebruiken om hen uit hun Egyptische slavernij te bevrijden, maar er is een reden die voor de hand lijkt te liggen. Mozes was als kind op een bovennatuurlijke manier van de dood gespaard gebleven (Ex. 1:15-2:10) en werd opgenomen in de koninklijke familie van de Egyptenaren. Door geboorte was hij een slaaf, maar hij werd lid van de Egyptische adel. Nadat Mozes Gods wil voor zijn leven had vernomen (zie opmerking 10 bij dit vers) was het logisch te denken dat God zijn positie en invloed zou gebruiken om Zijn wil te volbrengen.

De enige fout in deze redenering was dat het verkeerd was! In 1 Korintiërs 1:26-30⁵⁹ verklaart Paulus duidelijk dat God niet veel mensen gebruikt die "iemand" zijn. God scheidt er behagen in om onbelangrijke mensen te gebruiken, zodat alle eer naar Hem gaat en niet naar het instrument dat Hij gebruikt. Mozes moest dit door bittere ervaring leren.

Eén van de grootste vergissingen die gelovigen ook tegenwoordig nog maken is om ervan uit te gaan dat de Heer iemand zal gebruiken vanwege de positie die deze persoon in de wereld heeft verworven. Hiermee wordt regelrecht voorbijgegaan aan de aanwijzing in 1 Timoteüs 3:6⁶⁰ dat een pasbekeerde niet in een gezagdragende positie geplaatst zou moeten worden. Christenen hebben beroemdheden die gelovig zijn geworden in een leiderspositie geschoven. Hierdoor zijn niet alleen veel van deze beroemdheden ten onder gegaan, maar is ook het getuigenis van de gemeente naar de wereld verzwakt.

Opmerking 10 bij Handelingen 7:25: Deze tekstplaats weerlegt de populaire opvatting dat Mozes de Egyptenaar van Exodus 2:12 vermoordde zonder enige kennis van Gods roeping op zijn leven. Zoals in opmerking 9 bij vers 25 aangegeven, wist Mozes dat hij een Jood was en dit vers zegt duidelijk dat Mozes de Egyptenaar doodde om zichzelf aan zijn broeders bekend te maken als degene die God zou gebruiken om hun bevrijding tot stand te brengen.

Dit vers openbaart dat Mozes deze man doodde in een poging om Gods roeping op zijn leven tot vervulling te brengen. Dit laat op een aanschouwelijke manier zien dat het niet genoeg is om alleen maar Gods wil voor ons leven te weten. We moeten ook Gods plan weten hoe Hij dit zal laten plaatsvinden. Het doden van deze Egyptenaar was niet de manier waarop God het had bedoeld om vrijheid voor de Joden te brengen en evenmin was het Gods tijdstip (zie opmerking 3 bij vers 6).

Er wordt veel schade aangebracht door mensen die, zoals Mozes, een openbaring van Gods wil voor hun leven hebben, maar niet de wijsheid van God hebben over hoe het zal gebeuren. In het geval van Mozes kostte zijn onafhankelijkheid van Gods leiding en tijdstip hem veertig jaar in de woestijn en het kostte de Israëlieten dertig jaar extra slavernij (zie opmerking 3 bij vers 6). Dit is ook een mogelijke verklaring waarom God in Numeri 20:12⁶¹ zo streng was voor Mozes toen Hij dit oude "ik doe het wel op mijn manier"-gedrag in Mozes weer boven zag komen.

26 En de volgende dag vertoonde hij zich weer onder hen, terwijl zij aan het vechten waren, en hij maande hen tot vrede, zeggende: Mannen, gij zijt broeders, waarom doet gij elkander onrecht?

27 Maar hij, die zijn naaste onrecht deed, stiet hem van zich en zei: Wie heeft u tot overste en rechter over ons aangesteld?

Opmerking 11 bij Handelingen 7:27: Als zoon van Farao's dochter had Mozes een leiderschapspositie over iedere Jood in Egypte. De man in dit vers verwees ongetwijfeld naar de positie die Mozes wilde bekleden als de man die door God over de Israëlieten was aangesteld om hen naar onafhankelijkheid te leiden. Dit betekent dat de motieven van Mozes om de dag ervoor de Egyptenaar te doden, bekend waren bij de Joden en door hen verworpen werden.

28 Wilt gij mij soms ombrengen, zoals gij gisteren de Egyptenaar hebt omgebracht?

29 En Mozes vluchtte op dit woord en werd een bijwoner in het land Midjan, waar hij twee zonen verwekte.

30 En toen er veertig jaren voorbijgegaan waren, verscheen hem in de woestijn van de berg Sinai een engel in de vlam van een brandende braamstruik.

Opmerking 12 bij Handelingen 7:30: Dit is de enige plaats in de Schrift waarin de tijd wordt vermeld die Mozes in de woestijn doorbracht voordat hij de Israëlieten bevrijdde. In Exodus 7:7 staat dat Mozes 80 was toen hij voor de Farao stond, maar zonder de informatie van Stefanus in vers 23 en in dit vers zou niemand er een idee van hebben hoe lang Mozes in de woestijn was gebleven.

31 En toen Mozes dit zag, verwonderde hij zich over het gezicht, en toen hij erheen ging om het te onderzoeken, kwam een stem des Heren (tot hem):

32 Ik ben de God uwer vaderen, de God van Abraham en Isaak en Jakob. En bevend van schrik durfde Mozes het niet onderzoeken.

33 En de Here zei tot hem: Doe uw schoeisel van uw voeten, want de plaats, waar gij staat, is heilige grond.

34 Ik heb de mishandeling van mijn volk in Egypte zeer wel gezien en Ik heb zijn zuchten gehoord en ben nedergedaald om hen te verlossen; en nu, kom hier, laat Ik u naar Egypte zenden.

35 Deze Mozes, die zij verloochend hadden door te zeggen: Wie heeft u tot overste en rechter aangesteld, heeft God als een overste en bevrijder gezonden, met de macht van de engel, die hem verschenen was in de braamstruik.

Opmerking 13 bij Handelingen 7:35: Het lijkt geen twijfel dat één van de redenen dat Stefanus de verwerping van Mozes benadrukte was om een vergelijking te trekken tussen Mozes en Jezus. In vers 37 haalt Stefanus zelfs de tekst uit Deuteronomium 18:15⁶² aan waar Mozes profeteerde dat de Messias een man zoals hij zou zijn. De Joden verwierpen Mozes en toch verhief God hem als hun leider en rechter. Evenzo werd Jezus verworpen door de Joden, maar God verhief Hem tot zowel Heer als Christus (Hand. 2:36)⁶³.

36 Deze heeft hen uitgeleid onder het verrichten van wonderen en tekenen in het land Egypte, in de Rode zee en in de woestijn, veertig jaren lang.

37 Dit is die Mozes, die tot de kinderen Israëls gezegd heeft: Een profeet gelijk mij zal God u uit uw broeders doen opstaan.

38 Deze is het, die in de vergadering in de woestijn met de engel was, die tot hem sprak op de Sinai, en met onze vaderen; en hij ontving levende woorden om die u te geven.

39 En onze vaderen wilden hem niet gehoorzamen, maar stieten hem van zich en wendden zich in hun hart naar Egypte,

40 zeggende tot Aäron: Maak ons goden, die vóór ons uit zullen gaan; want deze Mozes, die ons uit het land Egypte geleid heeft, wij weten niet, wat er van hem geworden is.

41 En zij maakten een kalf in die dagen en brachten een offerande aan de afgod en verheugden zich over de werken hunner handen.

42 En God keerde Zich af en gaf hen over, om het heir des hemels te vereren, gelijk geschreven staat in het boek der profeten: Hebt gij ook slachtofferen en offeranden Mij gebracht, veertig jaren in de woestijn, o huis van Israël?

43 Hebt gij niet de tent van Moloch gedragen en de ster van de god Romfa, de afbeeldingen, die gij gemaakt hadt om die te aanbidden? En Ik zal u overbrengen, nog verder dan Babylon.

Opmerking 14 bij Handelingen 7:43: Moloch was één van de namen van de afgod van de Ammonieten (1 Kon. 11:7)⁶⁴. Deze afgod werd ook Milcom genoemd (1 Kon. 11:5, 33 + vers 7)⁶⁵. De aanbidding van Moloch was ook een onderdeel van de aanbidding van Baäl (Jer. 32:35)⁶⁶. In de aanbidding van Moloch werden kinderen als offer verbrand. De Heer verbood Zijn volk nadrukkelijk om dit te doen (Lev. 18:21; Deut. 18:10)⁶⁷ en legde de doodstraf op voor iedereen die zijn gebod niet gehoorzaamde (Lev. 20:2)⁶⁸.

Volgens sommige oude beschrijvingen was het beeld van Moloch een holle koperen figuur met een menselijk lichaam en het hoofd van een os. De armen waren uitgestrekt. Het beeld werd door vuur binnenin gloeiend heet gemaakt en de kinderen werden in de armen van Moloch gelegd waar ze langzaam verbrandden. De priesters sloegen op trommels om het geschreeuw van de kinderen te overstemmen. Salomo aanbad Moloch, hoewel niet is beschreven dat hij zijn kinderen offerde. Er wordt echter wel beschreven dat zowel Achaz als Manasse, beiden koningen van Juda, hun kinderen door het vuur van Moloch lieten gaan (2 Kron. 28:3; 2 Kon. 21:6)⁶⁹. Andere Israëlieten offerden ook hun kinderen als offers aan deze God (Jer. 7:31; 19:4-5; Ezech. 16:21; 23:37, 39)⁷⁰.

Opmerking 15 bij Handelingen 7:43: De heidense god Romfa wordt in Amos 5:26⁷¹ Kewan genoemd, wat de tekstplaats is die Stefanus hier aanhaalt. De meeste geleerden geloven dat dit de Koptische naam voor Saturnus is, de stergod van Babylon en dat daarom de Heer er gewag van maakt dat Hij ze nog verder dan Babylon zal voeren.

44 De tent der getuigenis hadden onze vaders in de woestijn, zoals Hij het geboden had, die tot Mozes zei, dat hij haar moest maken naar het voorbeeld, dat hij gezien had.

45 Onze vaders namen die over en met Jozua brachten zij haar verder, bij de onderwerping van de heidenen, welke God heeft verdreven voor onze vaders, (in het land), tot de dagen van David.

Opmerking 16 bij Handelingen 7:45: Uit de context is er geen twijfel over dat het hier gaat over de Jozua van het Oude Testament en niet over onze Heer Jezus Christus⁷². Jezus en Jozua is dezelfde naam. Jezus is Grieks en Jozua is Hebreeuws. Beide namen betekenen "Jehova is redding". De Jozua waarover in Hebrëen 4:8⁷³ gesproken wordt verwijst naar de Jozua van het Oude Testament.

46 Deze heeft genade gevonden bij God en gevraagd een woonstede te mogen vinden voor het huis van Jakob.

47 Maar (eerst) Salomo bouwde Hem een huis.

48 De Allerhoogste echter woont niet in wat men met handen maakt, zoals de profeet zegt:

49 De hemel is Mij ten troon, en de aarde een voetbank mijner voeten. Wat voor huis zult gij Mij bouwen, zegt de Here, of wat is de plaats mijner rust?

50 Heeft niet mijn hand dit alles gemaakt?

51 Hardnekkigen en onbesnedenen van hart en oren, gij verzet u altijd tegen de heilige Geest; gelijk uw vaders, zo ook gij.

52 *Wie van de profeten hebben uw vaderen niet vervolgd? Zelfs hebben zij hen gedood, die geprofeteerd hebben van de komst van de Rechtvaardige, van wie gij nu verraders en moordenaars geworden zijt,*

53 *gij, die de wet ontvangen hebt op beschikking van engelen, doch haar niet hebt gehouden.*

54 *Toen zij dit hoorden, sneed het hun door het hart en zij knersten de tanden tegen hem.*

55 *Maar hij, vol van de heilige Geest, sloeg de ogen ten hemel en zag de heerlijkheid Gods en Jezus, staande ter rechterhand Gods,*

Opmerking 1 bij Handelingen 7:55: Het Griekse woord dat hier vertaald is met "sloeg de ogen op" en in de Statenvertaling met "*en de ogen houdende naar den hemel*", is "atenizo", wat betekent: "met strakke blik staren, dringend kijken, standvastig, vastberaden, onbeweeglijk kijken". Stefanus keek niet met een terloopse blik. Hij richtte doelbewust zijn aandacht op Jezus. Hij werd beloond met een glimp van de opgestane Christus die aan de rechterhand van God stond, waardoor hij in staat was de kwelling te doorstaan om doodgestenigd te worden.

De sleutel om iedere kwelling die de duivel op ons pad brengt te verdragen is om voorbij het probleem te kijken naar Jezus, de leidsman en voleinder van ons geloof (Hebr. 12:2)⁷⁴. Paulus was in staat om te zeggen dat al zijn moeilijkheden slechts een "lichte last der verdrukking van een ogenblik" waren, omdat hij niet keek naar zijn problemen, die te zien waren, maar naar de grote beloning die God voor hem had, die niet gezien kon worden (2 Kor. 4:17-18)⁷⁵.

Onze houding wordt bepaald door waar wij onze aandacht op richten. Iedereen heeft problemen, maar niet iedereen heeft een verkeerde houding. De omstandigheden kunnen ons niet tot een nederlaag dwingen. Stefanus koos ervoor om naar Jezus te kijken in plaats van naar zijn situatie en was daarom in staat om daarin te triomferen.

Opmerking 2 bij Handelingen 7:55: Dit is in de Schrift de enige verwijzing naar Jezus die aan zijn Vaders rechterhand staat (vgl. Ps. 110:1; Matt. 26:64; Marc. 14:62; Luc. 22:69; Hand. 2:33-34; Kol. 3:1; Heb. 1:3, 13; 8:1)⁷⁶. Hebreeën 10:12 vestigt er zelfs speciale aandacht op dat Jezus gezeten is aan de rechterhand van God om te laten zien dat Zijn werk volbracht is⁷⁷.

Het is mogelijk dat dit de enige vermelding is dat Jezus aan de rechterhand van God staat omdat Jezus speciale eer bewees aan Stefanus, Zijn eerste martelaar. Dit wordt waarschijnlijker als je in overweging neemt dat Stefanus de term "Zoon des mensen" gebruikt. Deze term wordt in alle evangeliën gebruikt om de menselijkheid van Jezus en Zijn verbondenheid met de mensheid aan te geven (zie opmerking 3 bij Matt. 9:6)⁷⁸. Jezus als een "God-mens" wist precies wat Stefanus moest doormaken (Heb. 4:15)⁷⁹.

56 *En hij zei: Zie, ik zie de hemelen geopend en de Zoon des mensen, staande ter rechterhand Gods.*

57 *Maar zij begonnen luidkeels te schreeuwen, stopten hun oren toe en stormden als één man op hem los;*

Opmerking 3 bij Handelingen 7:57: Veel mensen voelen zich beledigd als andere mensen beweren geestelijke ervaringen te hebben. In dit geval waren de Joden echter vooral beledigd door de verwijzing van Stefanus naar Jezus, die zij hadden veroordeeld als een godslasteraar, als staande aan de rechterhand van God (zie opmerking 6 bij Marc. 10:37)⁸⁰.

58 en zij wierpen hem de stad uit en stenigden hem. En de getuigen legden hun mantels af aan de voeten van een jonge man, Saulus genaamd.

Opmerking 4 bij Handelingen 7:58: Deze jongeman Saulus ging door om de gelovigen in Jezus te vervolgen (Hand. 8:3), totdat hijzelf tot het Christendom werd bekeerd (Hand. 9:3-20) en de apostel Paulus werd (Hand. 13:9)⁸¹. Het getuigenis van Stefanus was zonder twijfel één van de prikkels waar Saulus tegenaan had geslagen⁸².

59 En zij stenigden Stefanus, die de Here aanriep, zeggende: Here Jezus, ontvang mijngheest.

60 En op de knieën vallende, riep hij met luider stem: Here, reken hun deze zonde niet toe! En met deze woorden ontsliep hij. En Saulus stemde in met zijn terechtstelling.

Opmerking 5 bij Handelingen 7:60: Stefanus gaf blijk van eenzelfde vergevingsgezindheid en bewogenheid voor zijn moordenaars als Jezus voor die van Hem had gehad (Luc. 23:34)⁸³. Deze Goddelijke kwaliteit van vergevingsgezindheid was niet alleen tot God beperkt, maar doordat Jezus in de gelovige is komen wonen, kan deze zelfde liefde door ieder van ons stromen (Gal. 2:20)⁸⁴.

Eindnoten:

¹ Hand. 2:41 Zij dan, die zijn woord aanvaardden, lieten zich dopen en op die dag werden ongeveer drieduizend zielen toegevoegd.

Hand. 4:4 Maar velen van hen, die het woord gehoord hadden, werden gelovig, en het getal der mannen werd ongeveer vijfduizend.

Hand. 5:14 En des te meer werden er toegevoegd, die de Here geloofden, tal van mannen zowel als vrouwen.

² Gen. 14:13 Toen kwam een vluchteling en deelde dit mede aan de Hebreëer Abram, – hij nu woonde bij de terebinten van de Amoriet Mamre, de broeder van Eskol en Aner, die Abramsbondgenoten waren.

³ Gen. 11:15 En Selach leefde, nadat hij Eber verwekt had, vierhonderd drie jaar, en hij verwekte zonen en dochteren. 16 Toen Eber vierendertig jaar geleefd had, verwekte hij Peleg. 17 En Eber leefde, nadat hij Peleg verwekt had, vierhonderd dertig jaar, en hij verwekte zonen en dochteren.

⁴ Gen. 39:14 riep zij haar huisgenoten en zei tot hen: Ziet toch, hij heeft ons een Hebreeuwse man gebracht opdat deze zijn spel met ons drijve; hij is bij mij gekomen om bij mij te liggen, maar ik heb met luider stem geroepen.

Ex. 1:15 Ook beval de koning van Egypte de vroedvrouwen der Hebreeuwse vrouwen, van wie de een Sifra heette en de ander Pua.

⁵ *7 Toen hij nu zag, dat vele van de Farizeeën en Sadduceeën tot de doop kwamen, zei hij tot hen: Adderengebroed, wie heeft u een wenk gegeven om de komende toorn te ontgaan?*

Opmerking 2 bij Matt. 3:7: De naam "Farizeeën" komt van het Hebreeuwse woord dat "afgescheiden" betekent. Deze term werd gebruikt voor deze partij vanwege hun extreme toewijding aan de wet van Mozes en hun gelofte om een afgezonderd leven te leiden. De partij was een reactie van de vrome Joden die na de Babylonische ballingschap terugkeerden naar Jeruzalem. Ze zagen overal de heidense gewoontes en invloeden van de Babyloniërs, zodat niet alleen hun godsdienst, maar ook hun identiteit als een natie bedreigd werd. De Farizeeën waren zowel patriotten als religieuze ijverars die aanvankelijk een zeer noodzakelijke functie bekleedden in de Joodse natie die worstelde om te overleven. Gedurende de volgende eeuwen weken ze echter af van de wet van Mozes en hadden ze hun eigen uitleg van de wet geschreven. Ze beschouwden deze uitleg als door God geïnspireerd en gelijkwaardig aan de wet van Mozes (Matt. 15:2-3; Marc. 7:8-9). In de dagen van Jezus werden ze gekenmerkt door huichelachtigheid (Matt. 23:13-16, Luc. 12:1) en zelfrechtvaardiging (Matt. 5:20; Luc. 18:9-14). Als groep vervolgden ze Jezus (Matt. 12:14; 16:1; 22:15) en Zijn volgelingen (Hand. 7:51-58) en moesten ze de bijtende bestraffingen van de Heer incasseren (Matt. 23).

⁶ 1 Tim. 5:3 Houd als weduwen in ere, wie waarlijk weduwen zijn.

⁷ *44 En allen, die tot het geloof gekomen en bijeenvergaderd waren, hadden alles gemeenschappelijk;*

Opmerking 5 bij Handelingen 2:44: Dit was een verbazingwekkende demonstratie van het werk van God in de levens van deze nieuwe bekeerlingen. Jezus had gezegd: "Hieraan zullen allen weten, dat gij discipelen van Mij zijt, indien gij liefde hebt onder elkander" (Joh. 13:35). Om uit je eigen voorspoed te geven om anderen te helpen is een van de beste manieren om die liefde te laten zien (1 Joh. 3:17).

Het lijkt erop dat de gelovigen nog steeds hun huizen aanhielden vanwege het feit dat ze dagelijks aan huis bij elkaar kwamen (vers 46). Klaarblijkelijk duurde deze regeling ook slechts een bepaalde tijd. In de Schrift is geen aanwijzing dat dit soort gemeenschappelijk leven herhaald werd op andere plaatsen waar een groot aantal mensen tot Christus werden bekeerd. Eigenlijk hield Paulus een aantal jaren later een inzameling voor de arme heiligen in Jeruzalem (Rom. 15:26), wat impliceert dat dit gemeenschappelijke systeem ofwel mislukt was, of dat het werd losgelaten.

Dit delen was volkomen vrijwillig, wat op te maken is uit de verklaring van Petrus in Handelingen 5:4. Er zijn veel pogingen ondernomen om dit systeem van delen te herhalen, maar deze zijn allemaal mislukt of zullen mislukken, tenzij er een oprecht liefdeswerk is in het hart van de persoon die geeft. Tenzij het hart juist is, zal het geven niemand iets opleveren, geestelijk noch fysiek (1 Kor. 13:3). Daarom zou de nadruk moeten liggen op de hartsgesteldheid die deze vrijgevigheid voortbrengt en niet op de handeling zelf.

⁸ 1 Tim. 3:7 Hij moet ook gunstig bekend zijn bij de buitenstaanden, opdat hij niet in opspraak kome en in een strik des duivels valle.

⁹ 1 Tim. 3:8 Evenzo moeten de diakenen waardig zijn, niet met twee tongen sprekende, niet verzot op veel wijn, niet op winstbejag uit.

¹⁰ Heb. 1:14 Zijn zij niet allen dienende geesten, die uitgezonden worden ten dienste van hen, die het heil zullen beërven?

¹¹ Hand. 19:22 En hij zond twee van zijn helpers, Timoteüs en Erastus, naar Macedonië, maar hij bleef zelf nog een tijd lang in Asia.

¹² Hand. 20:24 Maar ik tel mijn leven niet en acht het niet kostbaar voor mijzelf, als ik slechts mijn loopbaan mag ten einde brengen en de bediening, die ik van de Here Jezus ontvangen heb om het evangelie der genade Gods te betuigen.

Rom. 11:13 Ik spreek tot u, heidenen. Juist omdat ik apostel der heidenen ben, acht ik dit de heerlijkheid van mijn bediening.

1 Tim. 1:12 Ik breng dank aan Hem, die mij kracht gegeven heeft, Christus Jezus, onze Here, dat Hij mij getrouw geacht heeft, daar Hij mij in de bediening gesteld heeft.

¹³ Kol. 4:17 En zegt tot Archippus: Zorg dat gij de bediening, die gij in de Here aanvaard hebt, ook vervult. 2 Tim. 4:5 Blijf gij echter nuchter onder alles, aanvaard het lijden, doe het werk van een evangelist, verricht uw dienst ten volle.

¹⁴ Ef. 4:11 En Hij heeft zowel apostelen als profeten gegeven, zowel evangelisten als herders en leraars.

¹⁵ Hand. 7:55 Maar hij, vol van de heilige Geest, sloeg de ogen ten hemel en zag de heerlijkheid Gods en Jezus, staande ter rechterhand Gods, 56 En hij zei: Zie, ik zie de hemelen geopend en de Zoon des mensen, staande ter rechterhand Gods.

¹⁶ Hand. 7:60 En op de knieën vallende, riep hij met luider stem: Here, reken hun deze zonde niet toe! En met deze woorden ontsliep hij. En Saulus stemde in met zijn terechtstelling.

Luc. 23:34 En Jezus zei: Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen.

¹⁷ Hand. 7: 58 en zij wierpen hem de stad uit en stenigden hem. En de getuigen legden hun mantels af aan de voeten van een jonge man, Saulus genaamd.

Hand. 13:9 Doch Saulus, anders gezegd Paulus, vervuld met de heilige Geest, zag hem scherp aan.

¹⁸ Ef. 4:11 En Hij heeft zowel apostelen als profeten gegeven, zowel evangelisten als herders en leraars.

¹⁹ Hand. 8:5 En Filippus daalde af naar de stad van Samaria en predikte hun de Christus. 6 En toen de scharen Filippus hoorden en tekenen zagen, die hij deed, hielden zij zich eenparig aan hetgeen door hem gezegd werd.

²⁰ Hand. 8:26 En een engel des Heren sprak tot Filippus en zei: Sta op en ga tegen de middag de weg op, die van Jeruzalem afdaalt naar Gaza. Deze is eenzaam. 27 En hij stond op en ging. En zie, een Ethiopiër, een kamerling, een rijksgrote van Kandake, de koningin der Ethiopiërs, haar opperschatbewaarder, was naar Jeruzalem gegaan om te aanbidden

²¹ Hand. 8:39 En toen zij uit het water gekomen waren, nam de Geest des Heren Filippus weg en de kamerling zag hem niet meer, want hij ging zijn weg met blijdschap. 40 Maar Filippus bleek te Asdod te zijn; en hij trok rond om het evangelie te prediken aan alle steden, totdat hij te Caesarea kwam.

²² Hand. 21:8 En de volgende dag gingen wij vandaar en kwamen te Caesarea; en gekomen in het huis van Filippus, de evangelist, die behoorde tot de zeven, bleven wij bij hem. 9 Deze had vier ongehuwde dochters, die profetessen waren.

²³ Num. 8:10 Hebt gij de Levieten voor het aangezicht des HEREN doen naderen, dan zullen de Israëlieten de Levieten de handen opleggen.

²⁴ Lev. 1:4 Dan zal hij zijn hand op de kop van het brandoffer leggen; zo zal het, hem ten goede, welgevallig zijn, om over hem verzoening te doen.

Lev. 16:21 en Aäron zal zijn beide handen op de kop van de levende bok leggen en over hem al de ongerechtigheden der Israëlieten en al hun overtredingen in al hun zonden, belijden; hij zal die op de kop van de bok leggen en die door iemand, die daarvoor gereed staat, naar de woestijn laten brengen.

Num. 8:12 Nadat de Leviëten hun handen op de kop der jonge stieren gelegd hebben, bereid dan de ene tot een zondoffer en de andere tot een brandoffer voor de HERE, om verzoening te doen over de Leviëten.

²⁵ Gen. 48:14 Toen strekte Israël zijn rechterhand uit en legde die op het hoofd van Efraïm, hoewel hij de jongste was, en zijn linkerhand op het hoofd van Manasse; hij legde zijn handen kruiselings, ofschoon Manasse de eerstgeborene was. 15 En hij zeggende Jozef en zei: God, voor wiens aangezicht mijn vaderen Abraham en Isaak gewandeld hebben; God, die mij als herder geleid heeft, mijn leven lang tot op deze dag.

²⁶ Hand. 13:2 En terwijl zij vastten bij de dienst des Heren, zei de heilige Geest: Zondert Mij nu Barnabas en Saulus af voor het werk, waartoe Ik hen geroepen heb.³ Toen vastten en baden zij, en legden hun de handen op en lieten hen gaan.

²⁷ Hand. 8:17 Toen legden zij hun de handen op en zij ontvingen de heilige Geest.
Hand. 19:6 En toen Paulus hun de handen oplegde, kwam de heilige Geest over hen, en zij spraken in tongen en profeteerden.

²⁸ 1 Tim. 4:14 Veronachtzaam de gave in u niet, die u krachtens een profetenwoord geschonken is onder handoplegging van de gezamenlijke oudsten.
2 Tim. 1:6 Om die reden herinner ik u eraan, de gave Gods aan te wakkeren, die door mijn handoplegging in u is.

²⁹ Heb. 6:2 van een leer van dopen en van oplegging der handen, van opstanding der doden en van een eeuwig oordeel;

³⁰ *13 En toen het dag geworden was, riep Hij zijn discipelen tot Zich en koos er twaalf uit, die Hij ook apostelen noemde.*

Opmerking 2 bij Luc. 6:13: Het Griekse woord voor "apostelen" is "apostolos" wat letterlijk betekent: "iemand die wordt uitgezonden". Deze twaalf waren aangesteld (Marc. 3:14) en door onze Heer Jezus zelf uitgezonden. De voorwaarden voor de vervanging van de apostel Judas Iskariot werd in Hand. 1:21-22 door Petrus gegeven. Omdat Petrus het belang benadrukte dat deze nieuwe apostel zich al de tijd dat de Heer Jezus bij hen in- en uitgegaan was bij hen aangesloten moest zijn geweest, is dit uitgelegd alsof een apostel alleen maar iemand kan zijn die bij Jezus was tijdens Zijn aardse bediening.

De apostel Paulus was echter niet onder de discipelen van Jezus tijdens Zijn aardse bediening. En van de andere apostelen die in de Schrift worden genoemd (zie opmerking 1 bij Marc. 3:14) werd nooit vermeld dat ze tijdens de aardse bediening van Jezus bij Hem waren gezien. Paulus scheen meer nadruk te leggen op de bovennatuurlijke manifestatie van Gods kracht als een teken van apostelschap (2 Kor. 12:12). In Efeze 4:11 staat dat Jezus "zowel apostelen als profeten, zowel evangelisten als herders en leraars" heeft gegeven. Net zo zeker dat er tegenwoordig evangelisten, herders en leraars zijn, zijn er ook apostelen en profeten.

³¹ *14 En Hij stelde er twaalf aan, opdat zij met Hem zouden zijn en opdat Hij hen zou uitzenden om te prediken.*

Opmerking 1 bij Marc. 3:14: Jezus had veel discipelen. Bij een andere gebeurtenis wees hij 70 discipelen aan om voor Zich uit te zenden naar alle steden en plaatsen waar Hij zelf komen zou (Luc. 10:1). De mannen in dit vers waren echter uitgekozen als "apostelen" (Luc. 6:13) en werden de leiders van de gemeente van Christus (zie opmerking 2 bij Luc. 6:13). Behalve deze twaalf waren er andere apostelen. Er waren Barnabas en Paulus (Hand. 14:14), Jakobus, de broer van de Heer (Gal. 1:19), Silvanus (Silas), en Timoteüs (de brieven aan Timoteüs en 1 Thes. 1:1 + 2:6), Andronicus en Junia (Rom. 16:7) en anderen (1 Kor. 15:5-7).

De term "twaalven" werd een beschrijving van deze groep en werd zelfs voor hen gebruikt nadat Judas zichzelf had opgehangen en er slechts elf van de oorspronkelijke apostelen overgebleven waren (Joh. 20:24; 1 Kor. 15:5). De term "elfen" werd echter vaker gebruikt na de dood van Judas (Matt. 28:16; Marc. 16:14; Luc. 24:9,33; Hand. 1:26; 2:14).

³² Marc. 16:17 Als tekenen zullen deze dingen de gelovigen volgen: in mijn naam zullen zij boze geesten uitdrijven, in nieuwe tongen zullen zij spreken.

Joh. 14:12 Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, wie in Mij gelooft, de werken, die Ik doe, zal hij ook doen, en grotere nog dan deze, want Ik ga tot de Vader.

³³ *16 En op het geloof in zijn naam heeft zijn naam deze, die gij ziet en kent, sterk gemaakt; en het geloof door Hem heeft hem dit volkomen herstel gegeven in u aller tegenwoordigheid.*

Opmerking 4 bij Handelingen 3:16: Sommige mensen hebben aangevoerd dat de wonderen in het boek Handelingen tegenwoordig niet door Christenen herhaald kunnen worden, omdat de mannen die deze wonderen deden apostelen waren met een speciale kracht die God tegenwoordig niet meer aan ons beschikbaar stelt. In zijn antwoord aan deze mensen in vers 12 weerlegt de apostel Petrus dit. Het was niet een speciale kracht of heiligheid van de kant van Petrus waardoor dit wonder werd gedaan. Het was de naam van Jezus en geloof in die naam wat het wonder had bewerkt.

We hebben tegenwoordig nog steeds de naam van Jezus en het gezag en de kracht die erbij horen, want zonder die naam kunnen we niet gered worden (Hand. 4:12). En we hebben nog steeds het geloof, want zonder dat kunnen we ook niet gered worden (Ef. 2:8). Als daarom de naam van Jezus en geloof in Zijn naam ervoor zorgden dat dit wonder verricht werd, dan kunnen vandaag de dag dezelfde wonderen gedaan worden.

³⁴ Luc. 21:15 Want Ik zal u mond en wijsheid geven, welke al uw tegenstanders niet zullen kunnen weerstaan of weerleggen.

³⁵ 2 Petr. 3:5 Want willens en wetens ontgaat hun, dat door het woord van God de hemelen er sedert lang geweest zijn en de aarde, die uit en door het water bestaat.

³⁶ Matt. 5:17 Meent niet, dat Ik gekomen ben om de wet of de profeten te ontbinden; Ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar om te vervullen.

³⁷ Heb. 8:6 Nu echter heeft Hij een zoveel verhevener dienst verkregen, als Hij de middelaar is van een beter verbond, waarvan de rechtskracht op betere beloften berust. 7 Want indien dat eerste onberispelijk ware geweest, zou er geen plaats gezocht zijn voor een tweede.

³⁸ Matt. 24:1 En Jezus ging de tempel uit en vertrok. En zijn discipelen kwamen tot Hem om Hem op de gebouwen van de tempel te wijzen. 2 En Hij antwoordde en zei tot hen: Ziet gij dit alles niet? Voorwaar, Ik zeg u, er zal hier geen steen op de andere gelaten worden, die niet zal worden weggebroken. Marc. 13:1 En toen Hij uit de tempel ging, zei een van zijn discipelen tot Hem: Meester, zie, welke stenen en welke gebouwen! 2 En Jezus zei tot hem: Ziet gij deze grote gebouwen? Er zal geen steen op de andere gelaten worden, die niet zal worden weggebroken. Luc. 21:5 En toen sommigen van de tempel zeiden, dat hij met schone stenen en wijgeschenken versierd was, sprak Hij: 6 Wat gij daar aanschouwt – er zullen dagen komen, waarin geen steen op de andere zal gelaten worden, die niet zal worden weggebroken.

³⁹ Matt. 5:21-48: "De Zaligsprekingen".

Joh. 4:21 Jezus zei tot haar: Geloof Mij, vrouw, de ure komt, dat gij noch op deze berg, noch te Jeruzalem de Vader zult aanbidden. 22 Gij aanbidt, wat gij niet weet; wij aanbidden, wat wij weten, want het heil is uit de Joden; 23 maar de ure komt en is nu, dat de waarachtige aanbidders de Vader aanbidden zullen in geest en in waarheid; want de Vader zoekt zulke aanbidders.

⁴⁰ Gen. 11:31 En Terach nam zijn zoon Abram en Lot, de zoon van Haran, zijn kleinzoon, en Sarai, zijn schoondochter, de vrouw van zijn zoon Abram; en hij deed hen wegtrekken uit Ur der Chaldeeën om te gaan naar het land Kanaän, en zij kwamen te Haran en bleven daar.

⁴¹ Gen. 12:1 (SV) De HEERE nu had tot Abram gezegd: Ga gij uit uw land, en uit uw maagschap, en uit uws vaders huis, naar het land, dat Ik u wijzen zal.

⁴² Gen. 15:13 En Hij zei tot Abram: Weet voorzeker, dat uw nakomelingen vreemdelingen zullen zijn in een land, dat het hunne niet is, en dat zij hen dienen zullen, en dat die hen zullen verdrukken, vierhonderd jaar.

⁴³ Ex. 2:12 Hij keek naar alle kanten, en toen hij zag, dat er niemand was, sloeg hij de Egyptenaar dood en verborg hem in het zand.

⁴⁴ Gen. 12:4 Toen ging Abram, zoals de HERE tot hem gesproken had, en Lot ging met hem; en Abram was vijftien jaar oud, toen hij uit Haran trok.

⁴⁵ Gen. 15:16 Het vierde geslacht echter zal hierheen wederkeren, want eerder is de maat van de ongerechtigheid der Amorieten niet vol. Gen. 15:18 Te dien dage sloot de HERE een verbond met Abram.

⁴⁶ Gen. 16:15 En Hagar baarde Abram een zoon en Abram noemde de zoon, die Hagar gebaard had, Ismaël. 16 En Abram was zesentachtig jaar oud, toen Hagar Ismaël aan Abram baarde.

⁴⁷ Gen. 25:26 En daarna kwam zijn broeder te voorschijn, wiens hand Esaus hiel vasthield; en hem noemde men Jakob. En Isaak was zestig jaar oud bij hun geboorte.

⁴⁸ Gen. 47:9 En Jakob zei tot Farao: Het getal der jaren mijner vreemdelingschap is honderd en dertig; weinig in getal en kwaad zijn al mijn levensjaren geweest, en zij hebben niet bereikt het getal der levensjaren van mijn vaderen in de dagen hunner vreemdelingschap.

⁴⁹ Gen. 41:46 Jozef was dertig jaar oud, toen hij voor Farao, de koning van Egypte, stond. En Jozef ging van Farao heen en trok door het gehele land Egypte. 47 Het land nu gaf zijn opbrengst in de zeven jaren van overvloed bij handen vol.

Gen. 45:6 Want reeds twee jaren is er hongersnood geweest in dit land en er komen nog vijf jaren, waarin niet geploegd of geoogst zal worden.

⁵⁰ Gen. 50:22 En Jozef bleef in Egypte wonen, hij en zijns vaders huis; en Jozef leefde honderd en tien jaar.

⁵¹ Ex. 1:8 Toen kwam er een nieuwe koning over Egypte, die Jozef niet gekend had.

⁵² Gen. 46:26 Alle personen die met Jakob naar Egypte kwamen, zijn afstammelingen, behalve de vrouwen der zonen van Jakob, het gehele zielental was zesenzestig.

⁵³ Gen. 46:27 En de zonen van Jozef, die hem in Egypte geboren waren, waren twee in getal. Het gehele getal der zielen van het huis van Jakob, die naar Egypte kwamen, was zeventig.

⁵⁴ Deut. 10:22 Met zeventig zielen trokken uw vaderen naar Egypte, en thans heeft de HERE, uw God, u talrijk gemaakt als de sterren des hemels.

⁵⁵ Num. 26:29 De zonen van Manasse waren: van Makir het geslacht der Makirieten; en Makir verwekte Gilead; van Gilead het geslacht der Gileadieten.

Num. 26:35 Dit waren de zonen van Efraïm, naar hun geslachten: van Sutelach het geslacht der Sutchieten; van Beker het geslacht der Bakrieten en van Tachan het geslacht der Tachanieten.

⁵⁶ Ex. 4:10 Toen zei Mozes tot de HERE: Och Here, ik ben geen man van het woord, noch sinds gisteren, noch sinds eergisteren, noch sinds Gij tot uw knecht gesproken hebt, want ik ben zwaar van mond en zwaar van tong.

⁵⁷ Ex. 2:12 Hij keek naar alle kanten, en toen hij zag, dat er niemand was, sloeg hij de Egyptenaar dood en verborg hem in het zand.

⁵⁸ Hebr. 11:24 Door het geloof heeft Mozes, volwassen geworden, geweigerd door te gaan voor een zoon van Farao's dochter, 25 maar hij heeft liever met het volk Gods kwaad verdragen, dan tijdelijk van de zonde te genieten

⁵⁹ 1 Kor. 1: 26 Ziet slechts, broeders, wat gij waart, toen gij geroepen werdt: niet vele wijzen naar het vlees, niet vele invloedrijken, niet vele aanzienlijken. 27 Integendeel, wat voor de wereld dwaas is, heeft God uitverkoren om de wijzen te beschamen, en wat voor de wereld zwak is, heeft God uitverkoren om wat sterk is te beschamen 28 en wat voor de wereld onaanzienlijk en veracht is, heeft God uitverkoren, dat, wat niets is, om aan hetgeen wèl iets is, zijn kracht te ontnemen, 29 opdat geen vlees zou roemen voor God.

⁶⁰ 1 Tim. 3:6 Hij mag niet een pas bekeerde zijn, opdat hij niet door opgeblazenheid in het oordeel des duivels valle.

⁶¹ Num. 20:12 Maar de HERE zei tot Mozes en Aäron: Aangezien gij op Mij niet vertrouwd hebt en Mij ten aanschouwen van de Israëlieten niet geheiligd hebt, daarom zult gij deze gemeente niet brengen in het land, dat Ik hun geef.

⁶² Deut. 18:15 Een profeet uit uw midden, uit uw broeders, zoals ik ben, zal de HERE, uw God, u verwekken; naar hem zult gij luisteren.

⁶³ Hand. 2:36 Dus moet ook het ganse huis Israëls zeker weten, dat God Hem èn tot Here èn tot Christus gemaakt heeft, deze Jezus, die gij gekruisigd hebt.

⁶⁴ 1 Kon. 11:7 Toentertijd bouwde Salomo een hoogte voor Kemos, de gruwel van Moab, op de berg ten oosten van Jeruzalem, en voor Moloch, de gruwel der Ammonieten.

⁶⁵ 1 Kon. 11:5 Zo liep Salomo Astarte, de godin der Sidoniërs, achterna, en Milkom, de gruwel der Ammonieten.

1 Kon. 11:33 omdat hij Mij heeft verlaten, en zich neergebogen heeft voor Astarte, de godin der Sidoniërs, voor Kemos, de god van Moab, en voor Milkom, de god der Ammonieten, en niet in mijn wegen gewandeld heeft en niet gedaan heeft wat recht is in mijn ogen: mijn inzettingen en mijn verordeningen, zoals zijn vader David.

⁶⁶ Jer. 32:35 en zij bouwden de hoogten van de Baäl, die zich in het dal Ben-Hinnom bevinden, om hun zonen en dochters aan de Moloch te wijden, wat Ik hun niet geboden had en wat bij Mij niet opgekomen was, het bedrijven van deze gruwel om Juda te doen zondigen.

⁶⁷ Lev. 18:21 En gij zult geen van uw kinderen overgeven, om het aan de Moloch te wijden, opdat gij de naam van uw God niet ontwijdt. Ik ben de HERE.

Deut. 18:10 Onder u zal er niemand worden aangetroffen, die zijn zoon of zijn dochter door het vuur doet gaan, die waarzeggerij pleegt, geen wichelaar, uitlegger van voortekenen, of tovenaer.

⁶⁸ Lev. 20:2 Tot de Israëlieten zult gij zeggen: Iedere Israëliet en iedere vreemdeling, die in Israël vertoeft, die van zijn kinderen aan de Moloch geeft, zal zeker ter dood gebracht worden: het volk des lands zal hem stenigen.

⁶⁹ 2 Kron. 28:3 ja, hij ontstak offers in het dal Ben-Hinnom en verbrandde zijn zonen met vuur in overeenstemming met de gruwelen der volken, die de HERE voor het aangezicht van de Israëlieten had verdreven.

2 Kon. 21:6 Ja, hij deed zijn zoon door het vuur gaan, liet zich in met toverij en waarzeggerij, en stelde bezweerders van doden en van geesten aan. Hij deed veel, dat kwaad is in de ogen des HEREN, en krenkte Hem daardoor.

⁷⁰ Jer. 7:31 en zij hebben de hoogten van Tofet gebouwd, die zich in het dal Ben-Hinnom bevinden, om hun zonen en dochters met vuur te verbranden, hetgeen Ik niet geboden heb en wat in mijn hart niet is opgekomen.

Jer. 19:4 omdat zij Mij verlaten, deze plaats ontwijdt, en daar voor andere goden die zij niet gekend hebben, offers hebben ontstoken, zij, hun vaders en de koningen van Juda; en zij deze plaats met het bloed van onschuldigen hebben vervuld, 5 en zij de hoogten van de Baäl gebouwd hebben om hun kinderen als brandoffers voor de Baäl met vuur te verbranden, iets wat Ik niet geboden noch uitgesproken heb en wat Mij niet in de zin is gekomen.

Ezech. 16:21 dat gij ook mijn zonen geslacht hebt en die hebt overgegeven door ze voor hen te verbranden?

Ezech. 23:37 want zij hebben overspel bedreven en er kleeft bloed aan haar handen; met haar afgoden hebben zij overspel bedreven en zij hebben hun ook de zonen die zij Mij geboord hadden, tot spijs gewijd.

Ezech. 23:39 Terwijl zij hun zonen voor hun afgoden geslacht hadden, kwamen zij op diezelfde dag naar mijn heiligdom, zodat zij het ontheiligden; ja, zo deden zij in mijn huis.

⁷¹ Amos 5: 26 en tevens gedragen Sikkut, uw koning, en Kewan, uw stergod, uw beelden die gij u gemaakt hebt?

⁷² In de KJV staat: "Which also our fathers that came after brought in with **Jesus** into the possession of the Gentiles, whom God drove out before the face of our fathers, unto the days of David."

⁷³ Hebr. 4:8 Want indien Jozua hen in de rust gebracht had, zou Hij niet (meer) over een andere, latere dag gesproken hebben.

⁷⁴ Hebr. 12:2 Laat ons oog daarbij (alleen) gericht zijn op Jezus, de leidsman en voleinder des geloofs, die, om de vreugde, welke vóór Hem lag, het kruis op Zich genomen heeft, de schande niet achtende, en gezeten is ter rechterzijde van de troon Gods.

⁷⁵ 2 Kor. 4:17 Want de lichte last der verdrukking van een ogenblik bewerkt voor ons een alles verre te boven gaand eeuwig gewicht van heerlijkheid, 18 daar wij niet zien op het zichtbare, maar op het onzichtbare; want het zichtbare is tijdelijk, maar het onzichtbare is eeuwig.

⁷⁶ Ps. 110:1 Aldus luidt het woord des HEREN tot mijn Here: Zet u aan mijn rechterhand, totdat Ik uw vijanden gelegd heb als een voetbank voor uwvoeten.

Matt. 26:64 Jezus zei tot hem: Gij hebt het gezegd. Doch Ik zeg u, van nu aan zult gij de Zoon des mensen zien, gezeten aan de rechterhand der Macht en komende op de wolken des hemels.

Marc. 14:62 En Jezus zei: Ik ben het, en gij zult de Zoon des mensen zien, gezeten aan de rechterhand der Macht en komende met de wolken des hemels.

Luc. 22:69 Van nu aan zal de Zoon des mensen zijn gezeten aan de rechterhand Gods.

Hand. 2:33-34 Nu Hij dan door de rechterhand Gods verhoogd is en de belofte des heiligen Geestes van de Vader ontvangen heeft, heeft Hij dit uitgestort, wat gij en ziet en hoort. 34 Want David is niet opgevaaren naar de hemelen, maar hij zegt zelf: De Here heeft gezegd tot mijn Here: Zet U aan mijn rechterhand.

Kol. 3:1 Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zoekt de dingen, die boven zijn, waar Christus is, gezeten aan de rechterhand Gods.

Heb. 1:3 Deze, de afstraling zijner heerlijkheid en de afdruk van zijn wezen, die alle dingen draagt door het woord zijner kracht, heeft, na de reiniging der zonden tot stand gebracht te hebben, Zich gezet aan de rechterhand van de majesteit in den hoge.

Heb. 1:13 En tot wie der engelen heeft Hij ooit gezegd: Zet U aan mijn rechterhand, totdat Ik uw vijanden gemaakt heb tot een voetbank voor uwvoeten?

Heb. 8:1 De hoofdzaak van ons onderwerp is, dat wij zulk een hogepriester hebben, die gezeten is ter rechterzijde van de troon der majesteit in de hemelen.

⁷⁷ Heb. 10:12 deze echter is, na één offer voor de zonden te hebben gebracht, voor altijd gezeten aan de rechterhand van God.

⁷⁸ *6 Maar, opdat gij weten moogt, dat de Zoon des mensen macht heeft op aarde zonden te vergeven – toen zei Hij tot de verlamde: Sta op, neem uw bed op en ga naar uw huis.*

Opmerking 3 bij Matt. 9:6: "Zoon des mensen"- Grieks: "huios tou anthr*pos". Deze titel komt 32 keer in Matteüs voor, 15 keer in Marcus, 26 keer in Lucas en 12 keer in Johannes. "Zoon des mensen" is de titel die Christus gebruikte om Zichzelf met de mensheid te vereenzelvigen, net zoals "Zoon van David" onmiskenbaar Zijn Joodse naam is en "Zoon van God" Zijn goddelijke naam. De term "Zoon des mensen" overtreft de puur Joodse beperkingen en is van toepassing op de redding van het gehele menselijke ras (Luc. 19:10). Als Hij niet de Zoon des mensen was geweest, zou Jezus nooit Zijn bloed voor onze zonden hebben kunnen vergieten, of de wereld kunnen oordelen (Joh. 5:27). Vanwege Zijn menselijkheid is Hij ook in staat om een meevoelende en trouwe hogepriester te zijn (Heb. 2:17; 4:15).

⁷⁹ Heb. 4:15 Want wij hebben geen hogepriester, die niet kan meevoelen met onze zwakheden, maar een, die in alle dingen op gelijke wijze (als wij) is verzocht geweest, doch zonder te zondigen.

⁸⁰ *37 Zij zeiden tot Hem: Geef ons, dat wij de één aan uw rechterzijde en de andere aan uw linkerzijde mogen zitten in uw heerlijkheid.*

Opmerking 6 bij Marc. 10:37: Flavius Josephus verklaarde dat het aan het koninklijke hof de hoogste toegewezen positie is om aan de rechterzijde te zitten en dat de één na hoogste positie is om aan de linkerzijde te zitten (Antiquitates 6.11.9). Iemand met groot gezag die iemand aan zijn rechterzijde liet zitten gaf hem dezelfde eer als hijzelf had (Marc. 10:40). De term "rechterzijde" wordt in de Schrift gebruikt voor de hoogste ereplaats voor de moeder van Salomo (1 Kon. 2:19), koningsdochters (Ps. 45:10), de verheerlijkte Zoon van God (Ps. 110:1; Matt. 26:64; Marc. 14:62; Luc. 22:69; Hand. 2:33-34; 7:56; Rom. 8:34; Ef. 1:20; Kol. 3:1; Heb. 1:3,13; 8:1; 10:12; 1 Pet. 3:22; Openb. 3:21) en de grootheid in Gods koninkrijk (Matt. 20:21). In het Oude Testament schijnt het algemeen aanvaarde gebruik van handoplegging erop te wijzen dat een grotere zegen door de rechterhand werd overgedragen en de mindere zegen door de linkerhand (Gen. 48:14, 17, 20).

⁸¹ Hand. 8:3 En Saulus verwoestte de gemeente, en hij ging het ene huis na het andere binnen en sleurde mannen en vrouwen mede, en hij leverde hen over in de gevangenis.

Hand. 9:3 En terwijl hij daarheen op weg was, geschiedde het, toen hij Damascus naderde, dat hem plotseling licht uit de hemel omstraalde; 4 en ter aarde gevallen, hoorde hij een stem tot zich zeggen: Saul, Saul, waarom vervolgt gij Mij? 5 En hij zei: Wie zijt Gij, Here? En Hij zei: Ik ben Jezus, die gij vervolgt. Hand. 13:9 Doch Saulus, anders gezegd Paulus, vervuld met de heilige Geest, zag hem scherpaan.

⁸² Statenvertaling: Hand. 9:5b Het is u hard, de verzenen tegen de prikkels te slaan. Vgl. NBG Hand. 26:14 Saul, Saul, waarom vervolgt gij Mij? Het valt u zwaar tegen de prikkels achteruit te slaan.

⁸³ Luc. 23:34 En Jezus zei: Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen.

⁸⁴ Gal. 2:20 Met Christus ben ik gekruisigd, en toch leef ik, (dat is), niet meer mijn ik, maar Christus leeft in mij. En voor zover ik nu (nog) in het vlees leef, leef ik door het geloof in de Zoon van God, die mij heeft liefgehad en Zich voor mij heeft overgegeven.

Hebt u vragen of commentaar n.a.v. deze studie of vertaling, neem dan gerust [contact](#) met ons op.

Over de auteur:

Het onderwijs van Andrew Wommack bereikt miljoenen christenen over de hele wereld. Dit radicale onderwijs doorbreekt tradities en leringen die soms generaties lang zijn overgeleverd, maar niet gebaseerd blijken te zijn op een grondig kennen en begrijpen van Gods Woord. Door Wommacks onderwijs vallen voor veel christenen de puzzelstukjes van de Bijbel op hun plaats, waardoor het weer een springlevend boek wordt dat hen leven geeft, zoals God het altijd bedoeld heeft.

Indien u bent gezegend door deze studie, geef haar door aan anderen van wie u denkt dat ze erdoor gezegend kunnen worden. Ook kunt u de verspreiding van het onderwijs van Andrew Wommack in Nederland ondersteunen door een gift over te maken op rekening IBAN: NL83 RABO 0114 1764 85 t.n.v. Andrew Wommack Ministries Nederland te Naarden. Ook kunt u overwegen partner te worden. Dit is al mogelijk vanaf €10,- per maand. Iedere nieuwe partner ontvang een boek naar keuze (ter waarde van van max. €12,-).

Inmiddels zijn de meerdere studies van Andrew Wommack in boekvorm in het Nederlands verschenen. Graag verwijzen wij u daarvoor naar onze website www.andrewwommack.nl